

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

EKONOMIKOS
IR INOVACIJŲ
MINISTERIJA

2014–2020 M. EUROPOS SĄJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS 3 PRIORITETO „SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO KONKURENCINGUMO SKATINIMAS“ POVEIKIO VERTINIMO PASLAUGOS

Galutinės vertinimo ataskaitos santrauka

Vilnius, 2019-07-22

Vertinimas atliktas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakymu pagal 2018 m. spalio 18 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8–146. Vertinimas finansuotas Europos socialinio fondo ir nacionalinio biudžeto lėšomis.

Vertinimo tikslai ir klausimai

Vertinimas parengtas 2018 m. spalio – 2019 m. birželio mėn., įgyvendinant 2018 m. spalio 18 d. sutartį Nr. 8–146 tarp Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos (nuo 2019 01 01 – Ekonomikos ir inovacijų ministerija) ir UAB „Visionary Analytics“ dėl 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų Veiksmų programos 3 prioriteto „Smulkią ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ poveikio vertinimo paslaugų. Sutartis finansuojama iš Europos socialinio fondo ir nacionalinio biudžeto lėšų.

Vertinimo tikslas – įvertinti Veiksmų programos 3 prioriteto „SVV konkurencingumo skatinimas“ priemonių poveikį siekiant pasiruošti naujam 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui. Šiam tikslui pasiekti keliami keturi pagrindiniai uždaviniai:

1. Įvertinti Veiksmų programos 3 prioriteto uždavinių indėlį į strategiją „Europa 2020“.
2. Įvertinti Veiksmų programos 3 prioriteto priemonių poveikį Veiksmų programos 3 prioriteto uždaviniuose nustatytiems pokyčiams.
3. Pateikti įžvalgas ir rekomendacijas dėl šio laikotarpio lėšų rezervo panaudojimo tobulinimo ir investicijų poveikio Veiksmų programos specifinių uždavinių pokyčių pasiekimui.
4. Pateikti įžvalgas ir rekomendacijas siekiant pasiruošti naujam 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui.

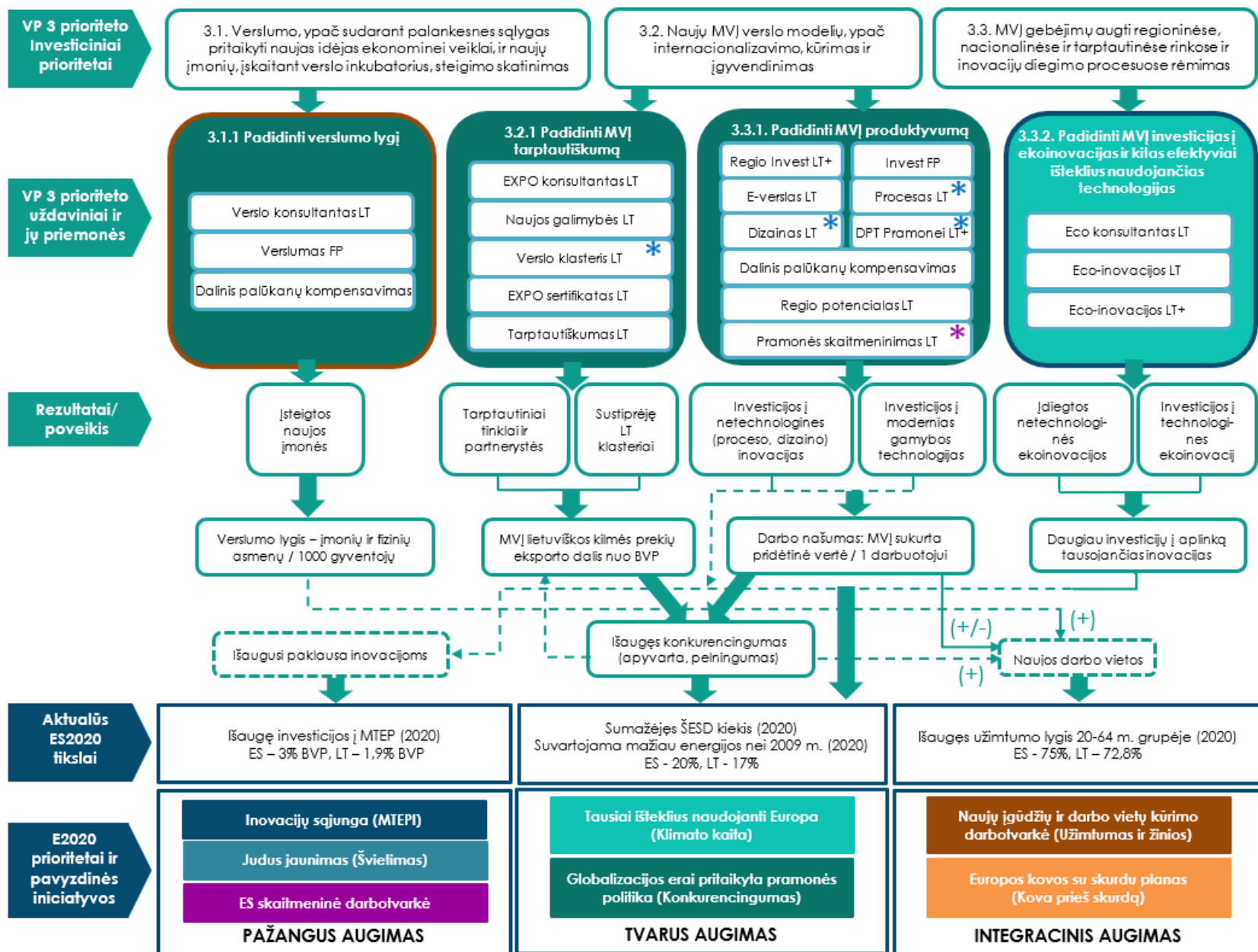
Siekama atsakyti į šiuos **vertinimo klausimus**:

- Kaip Veiksmų programos 3 prioriteto priemonės prisidėjo prie strategijos „Europa 2020“ tikslų? Koks jų poveikis?
- Kurios Veiksmų programos 3 prioriteto priemonės labiausiai siekia strategijos „Europa 2020“ tikslų ir kuria didžiausią pridėtinę vertę?
- Kokius pokyčius lėmė investicijos ir kodėl? Ar pasiekti pokyčiai atitinka tikslinių grupių poreikius? Ar poveikis bus trumpalaikis / ilgalaikis? Kodėl?
- Ar priemonėmis buvo pasiekti Veiksmų programos 3 prioriteto uždaviniuose nustatyti pokyčiai? Kokie jie? Koks jų pasiekimo laipsnis?
- Kokios priemonės pasiteisino (priemonių dydis, veiklų skaičius, finansavimo forma, finansavimo intensyvumas, pareiškėjų tinkamumas, rodiklių kokybiškumas, projektų atrankos kriterijų efektyvumas), kokios – ne ir kodėl? Išskirti tinkamiausias, efektyviausias, rezultatyviausias.
- Kokių veiksmų reikia imtis siekiant didesnio poveikio verslumo didėjimui?
- Ką remti, kad būtų didesnis poveikis didinant įmonių tarptautiškumą?
- Ką turime keisti, kad būtų didesnis poveikis įmonių produktyvumo didėjimui? Išskirti efektyviausius pramonės sektorius ar sritis.
- Kokios ekoinovacijų diegimą skatinančios priemonės ar efektyviai išteklius naudojančios technologijos turėtų didžiausią poveikį minimizuojant klimato kaitos pasekmes?
- Kokių dar reiktų investicijų, kad poveikis įmonių konkurencingumo didinimui būtų didžiausias?
- Pasiūlyti naujus įmonių konkurencingumą matuojančius rodiklius ir jų paskaičiavimą.
- Sukurti Lietuvos apskričių žemėlapi, kuriame regionai būtų pavaizduoti pagal verslumo lygį, darbo vietų skaičių, darbo užmokesčio dydį, darbuotojų kuriamą pridėtinę vertę, eksportą, gaunamas investicijas, produktų ir paslaugų pardavimų pajamas ir pan.
- Apibendrinus Vertinimo metu surinktus duomenis, parengti konkrečias ir pagrįstas išvadas dėl Veiksmų programos 3 prioriteto priemonių poveikio ir pateikti konkrečius, detalius ir pagrįstus siūlymus dėl šio laikotarpio lėšų rezervo panaudojimo tobulinimo.
- Atsižvelgus į naują 2021–2027 m. finansavimo laikotarpį reglamentuojančius Europos Komisijos reglamentus, pasiūlyti, kokių veiksmų reiktų imtis siekiant esminių pokyčių SVV augimo ir konkurencingumo didinime ir sprendžiant esamus iššūkius (identifikuoti trukdžius).
- Kokie veiksmai ar veiklos kurtų pridėtinę vertę skatinant SVV augimą ir konkurencingumą ne tik Lietuvos, bet ir Europos Sąjungos lygiu?
- Įvertinus naujame 2021–2027 m. finansavimo laikotarpyje numatomą skiriamų investicijų sumažėjimą ir pasikeitusį bendrojo ir nacionalinio finansavimo santykį, nustatyti poveikį SVV augimui ir konkurencingumui ir žmogiškųjų išteklių konkurencingumui.
- Įvertinus naujame 2021–2027 m. finansavimo laikotarpyje numatomą finansavimo intensyvumo sumažėjimą, nustatyti kokiomis priemonėmis, kokia forma, kokiais atrankos būdais, atrankos kriterijais, pareiškėjais, rodikliais, investicijų dydžiais, finansavimo intensyvumo ribomis ir pan. galima būtų pagelbėti SVV toliau augti, išlikti konkurencingiems. Kokia lėšų proporcija turėtų būti tarp subsidijų ir finansinių priemonių? Kaip būtų galima derinti skirtingas investicijų formas vienam projektui? Pateikti pasiūlymus dėl priemonių finansavimo formų taikymo galimybių, derinimo su Europos Komisijos tiesiogiai valdomomis programomis, projektų vykdymu su partneriais iš kitų šalių.

Metodika

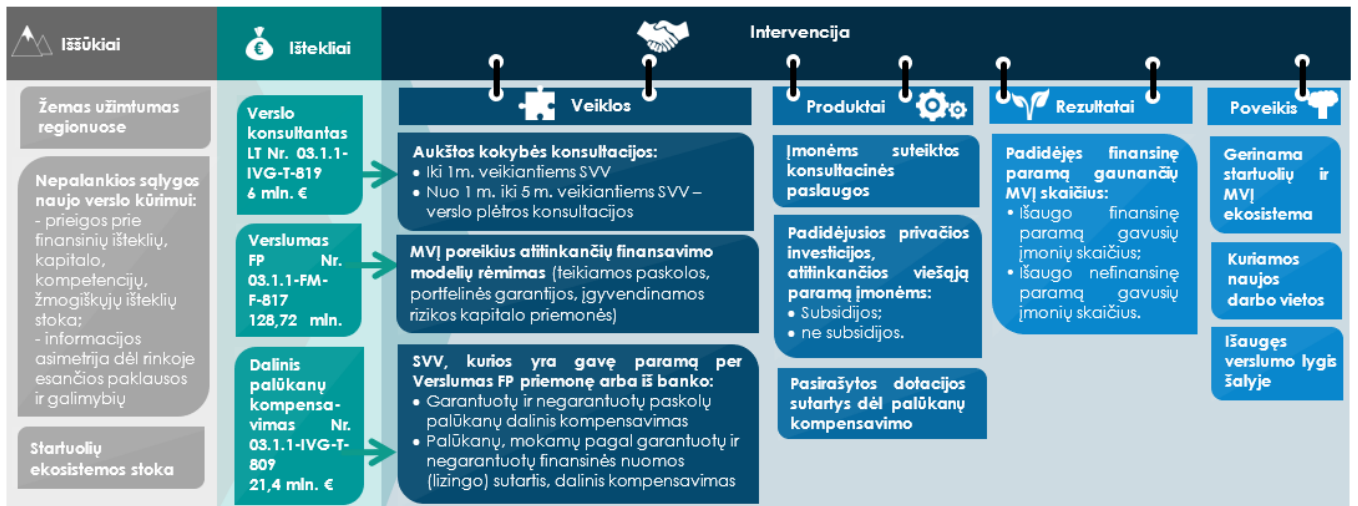
Vertinimo metodika atsižvelgia į vertinimo klausimų kompleksiskumą, todėl suderina kiekybinius ir kokybinius duomenų rinkimo ir analizės metodus, retrospektyvinį ir prospektyvinį vertinimą, teorija grįstą vertinimą su kontrafaktiniu poveikio vertinimu. Vertinime naudoti šie duomenų rinkimo metodai: duomenų gavyba, apklausa, pirminių ir antrinių šaltinių analizė, statistinių duomenų rinkimas, interviu, fokusuotos diskusijos, rezultatų pristatymo diskusija. Vertinime naudoti šie duomenų analizės metodai: kontrafaktinė analizė, statistinė ir grafinė analizė, užsienio patirties analizė, sąnaudų-naudos analizė, priemonių atvejo studijos, priemonių lyginamoji analizė.

2014-2020 m. Veiksmų programos 3 prioriteto „SVV konkurencingumo skatinimas“ indėlis į „Europa 2020“ tikslus

Šaltinis: Visionary Analytics, remiantis aktualiais teisės aktais. Spalvomis pažymėta, prie kurio E2020 prioriteto ir jo pavyzdinės iniciatyvos tikslų prisideda VP 3 prioriteto uždavinio priemonės. Punktyrinėmis linijomis ir žvaigždutėmis pavaizduoti papildomi, neplanuoti ir (arba) netiesioginiai 3 prioriteto įgyvendinimo efektai.

Verslumo skatinimo priemonių intervencijų logika

Pastaba: priemonė „Verslumas LT“ neįtraukta į šį vertinimą. Šaltinis: „Visionary Analytics“, remiantis 2014–2020 m. Veiksmy programa.

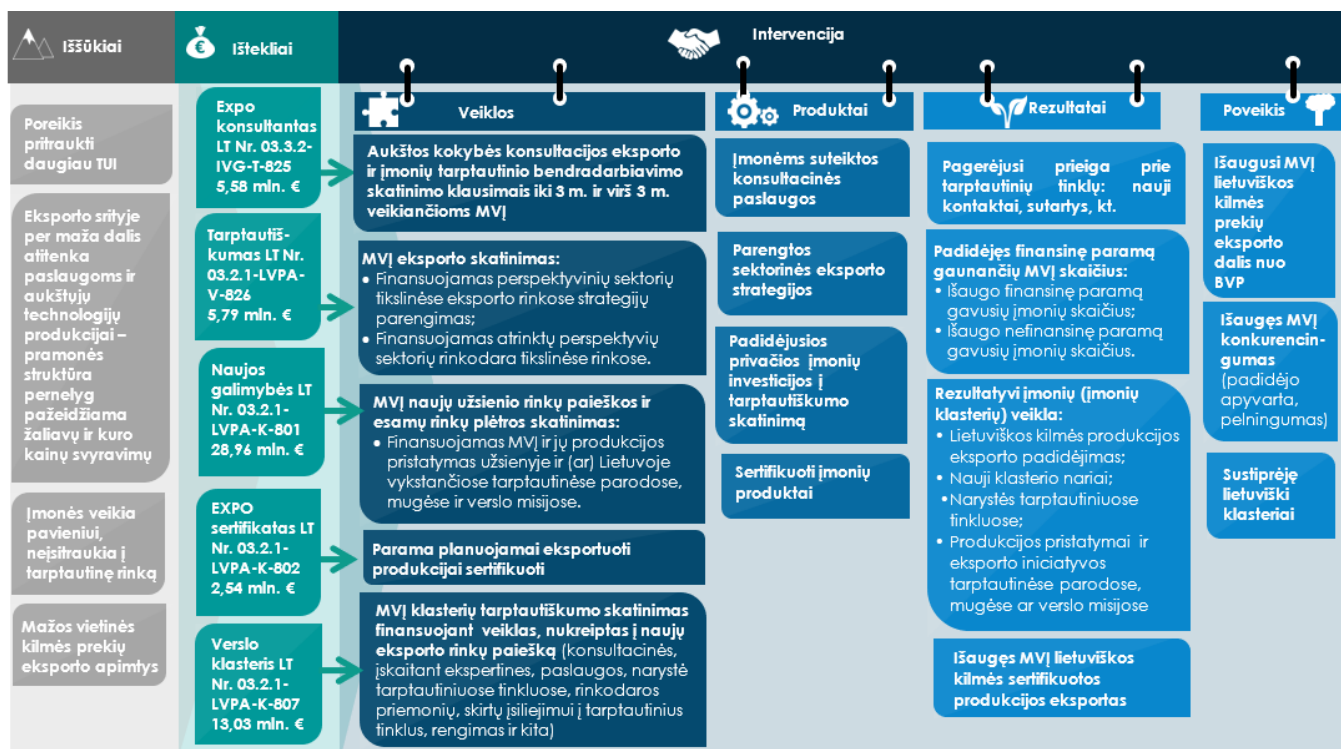
Priemonės, skatinančios verslumą, išlieka aktualios – nauji verslai ir mažos įmonės, lyginant su kitomis MVJ, labiausiai susiduria su rinkos trūkumais. Priemonių pažangos duomenys rodo didelę priemonių paklausą. Svarbiausi priemonių rinkinio tinkamumo tobulinimo poreikiai:

- Nėra pakankamai priemonių, skirtų ankstyvosios stadijos startuoliams;
- Rizikos kapitalo fondų veiklą riboja reikalavimas didžiąją dalį ES fondų skirtų lėšų investuoti tik Lietuvoje;
- Startuolių ekosistemos plėtrai svarbios „minkštosios“ verslumo ekosistemos skatinimo priemonės, šiuo metu kokybiškų priemonių stinga;
- Įmonėms trūksta informacijos apie esamą priemonių rinkinį, jų tinkamumą konkrečiai įmonei;
- Įmonės turi poreikį mažos vertės (iki 40 tūkst. Eur) priemonei įmonės veiklos pradžioje (įmonės steigimui, plėtojimui, darbo įrangai įsigyti, patalpų nuomos išlaidoms padengti);
- Dalis įmonių nurodė, kad paskolos bankuose net ir naudojantis garantija joms nėra prieinamos – jos susiduria su nepakankamo užstato problema.
- Vis dar išlieka aktualu gerinti reguliacinę aplinką – gerinti aplinką naujus verslus steigti subjektams iš kitų šalių, didinti darbuotojų prieinamumą.

Rekomendacijos

- Vystyti ekspertines konsultacijas investuotojams (rizikos kapitalo valdytojams) MTEP grįstų verslo idėjų vertinimo stadijoje (svarbi įgalinanti sąlyga kokybiškesnių idėjų komercinimui), siekiant užtikrinti, kad investuotojai kuo geriau gebėtų atsirinkti idėjas, kurias verta komercializuoti.
- Startuolių kūrimui (ypač kapitalui imlių) derinti subsidijas, nefinansines (mentorstės) priemones ir rizikos kapitalą. Skatinti pradedančius startuolius kreiptis į rizikos kapitalą nuo pirmųjų idėjų – šiuo metu LVPA/MITA finansuojami projektai dažnai žlunga dėl nuo pat pradžių pasirinktų blogų idėjų ar netinkamų strategijų.
- Įgyvendinti priemones, kuriančias paskatas verslo angelų bendruomenės plėtrai.
- Užtikrinti investicijų prieinamumą naujai įsteigtoms įmonėms, neturinčioms nuosavo turto (finansinės priemonės, įvertinti potencialą plėsti Kaimo plėtros programos nedidelių čekių priemonę verslus pradedantiems regionuose)
- Verslui palankios aplinkos išlaikymas (pavyzdžiui, mokestinės lengvatos pradedantiems verslą, darbuotojų prieinamumo gerinimas).

MVJ tarptautiškumo skatinimo priemonių intervencijų logika

Šaltinis: „Visionary Analytics“, remiantis 2014–2020 m. Veiksmy programą.

Priemonės orientuotos į eksporto didinimą iš esmės yra aktualios, vis dėlto, tiesiogiai prie eksporto augimo priemonės trumpuoju laikotarpiu prisideda ribotai, nes priemonių mastas nėra didelis, taip pat šalies eksportą veikia žymiai stipresni išoriniai veiksniai ir cikliniai svyravimai. Konkurso būdu finansuojamose priemonėse paklausa nevienoda. Ypatingai paklausios priemonės „EXPO sertifikatas LT“, „Naujos galimybės LT“ ir „Verslo klasteris LT“, priemonės „Expo konsultantas LT“ paklausa mažesnė. Svarbiausi priemonių rinkinio tinkamumo tobulinimo poreikiai:

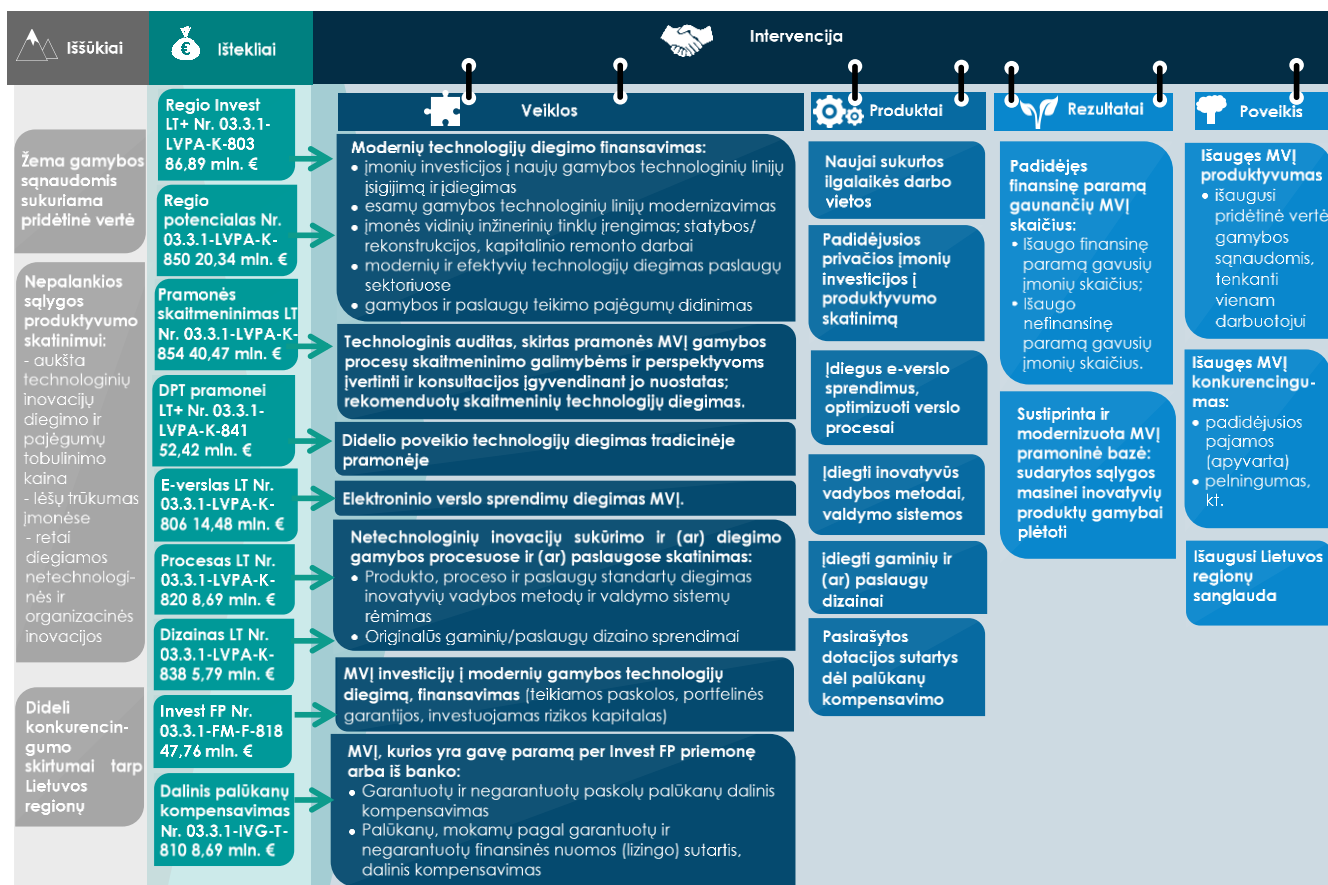
- Priemonės „Naujos galimybės LT“ dizainas susiduria su kompleksiniais iššūkiais – dabartinis priemonės modelis neskatina reguliaraus dalyvavimo parodose, o tik dažną dalyvavimą skirtingose parodose; būta sukčiavimo atvejų, kai grupinis dalyvavimas parodose ar verslo misijose asociacijų buvo naudojamas turistiniams tikslams; šioje priemonėje tikslingesnis VŠĮ „Versli Lietuva“ vaidmuo būtų tik koordinacinis – nustatant prioritetines eksporto rinkas skirtinguose sektoriuose ir organizuojant įėjimą į rinkas joms tinkamiausiais kanalais.
- Įmonėms stinga žinių apie pardavimus ir rinkodarą Vakarų rinkose ir tam tikras specifines kompetencijas turinčių specialistų.
- Klasteriams skirtose ES fondų priemonėse pastebima fragmentacija – jos pasklidusios po 1 ir 3 prioritetus. Ypatingai svarbu skatinti ilgalaikį strateginį klasterio narių požiūrį, keisti įmonių mentalitetą ir skatinti bendradarbiavimo kultūrą, brandinti klasterių koordinatorių gebėjimus įveikti klasterių infrastruktūrą.

Rekomendacijos

- Nuoseklios eksporto skatinimo programos, skirtos didinti Lietuvos verslo ir jo kuriamų prekių bei paslaugų žinomumą, apimančios „minkštąsias“ konsultacijas, verslo misijas, studijų vizitus, galimybių pristatymą užsienyje.
- Svarstyti dabartinių tarptautiškumo skatinimo priemonių apjungimą į ilgametes įmonių vystymo programas, įgyvendinamas etapais („Naujos galimybės LT“, „Expo konsultantas“, „Expo sertifikatas“).
- Pagal priemonę „Naujos galimybės LT“ dalyvavimui parodoms skiriamą sumą diferencijuoti pagal parodos plotą, taip pat sumažinti apyvartos reikalavimus startuoliams, pratęsti projektų įgyvendinimo terminą (kad MVJ galėtų reguliariau lankytis kasmetinėse parodose).
- Ateityje įgyvendinti „kompetencijų laiptus“ (ESIF ir (arba) biudžeto lėšomis), siekiant pritraukti daugiau tarptautinio finansavimo (Horizontas 2020 MVJ instrumentas, būsimo laikotarpio programos „InvestEU“, „Digital Europe“).
- Tarptautinių partnerysčių bendraf finansavimas, paskatos pritraukti tarptautiniams verslo akceleratoriams, ir pan.
- Konsoliduoti per 1 ir 3 prioritetą pasiskirsčiusias klasterių priemones, finansuoti į eksportą orientuotų brandžių klasterių ir technologijų platformų stiprinimo priemones, ypač skirtas „Pramonė 4.0“ iniciatyvoms skleisti ir įgyvendinti, priėjimai prie užsienio rinkų didinti, eksporto strategijoms įgyvendinti, įsitraukti į tarptautinius klasterius ir vertės grandines (prioritetą skiriant BJR klasteriams, ES remiamiems klasteriams ir strateginėms vertės grandinėms, kitoms tarptautinėms partnerystėms). Naujuoju laikotarpiu būtina užtikrinti, kad Lietuvoje veikiančioms klasteriams skiriamas finansavimas būtų tvarus: klasteriai jungtųsi į tikras vertės grandines (jų vykdomos veiklų grandys papildytų viena kita), kurtų bendrus produktus. Rekomenduojama įgyvendinti ilgalaikes (kelerių metų trukmės) priemones, įgyvendinamas etapais su tarpiniais rezultatais.

MVĮ produktyvumo skatinimo priemonių intervencijų logika

Šaltinis: „Visionary Analytics“, remiantis 2014–2020 m. Veiksmų programa.

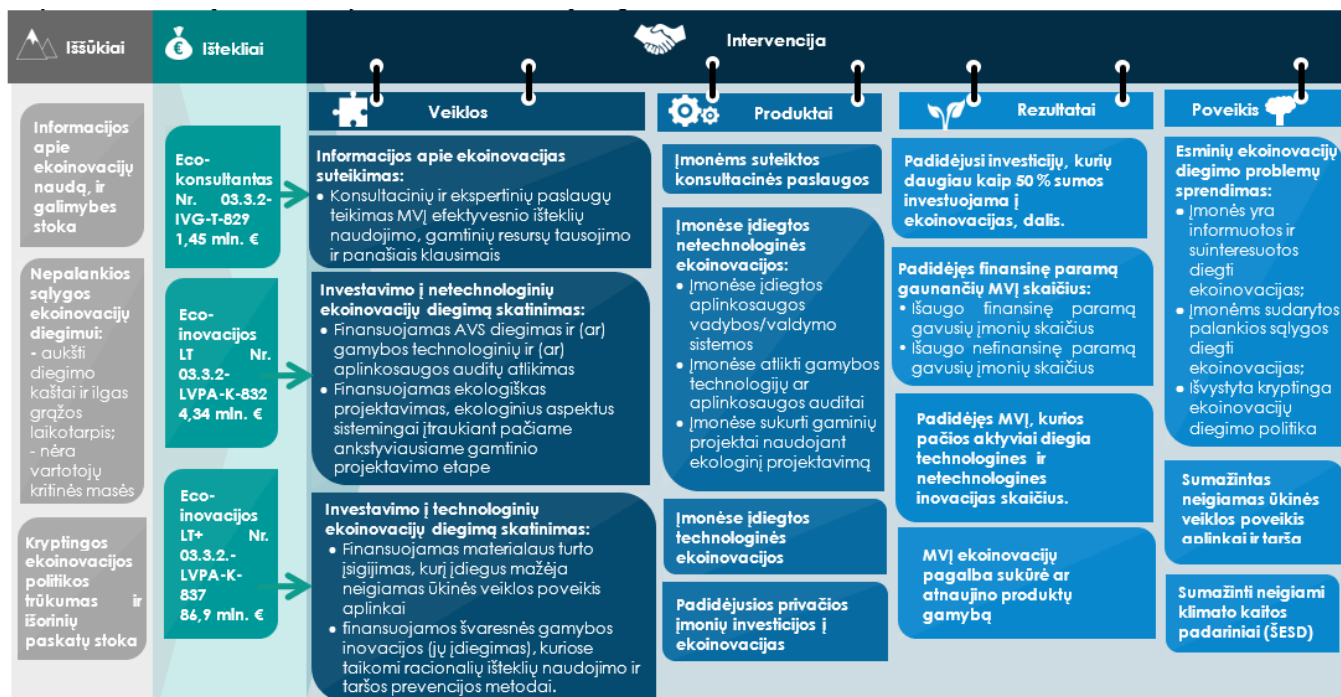
Priemonės yra aktualios – produktyvumo rodikliai Lietuvoje tebėra žemi (lyginant su kitomis ES šalimis). Ypač svarbu tai, kad nemaža investicijų dalis nukreipiamos į regionuose veikiančias įmones, taip sprendžiant Lietuvos regionų konkurencingumo sanglaudos problemą. Toks investicijų kryptingumas pagrįstas, nes dėl silpnesnių absorbcinių pajėgumų regionuose, regionų konkurencingumas žemesnis lyginant su didžiais miestais. Daugelio priemonių atveju paklausa viršija pasiūlą. Lietuvos pramonės sektoriuje dominuoja žemų ir vidutiniškai žemų technologijų įmonės. Augant darbo užmokesčiui ir su tuo susijusiems kaštams, tokių įmonių konkurencingumas mažėja. Tokioms įmonėms siekiant išlikti konkurencingoms ypač aktualu investuoti į aukštesnės pridėtinės vertės produktus, produktyvumo didinimą ir skaitmeninimą. Įmonės dar vis renkasi diegti sąlyginai paprastas skaitmenines technologijas (automatizavimo sprendimus ERP įmonės išteklių valdymo sistemas ar robotikos technologijas), tad itin aktualu didinti įmonių skaitmeninę brandą ir skatinti investicijas į pažangias „Pramonė 4.0“ sritis.

Rekomendacijos

Siekiant kuo spartesnio įmonių modernizavimo, būtina užtikrinti tęstines paskatas technologinei pažangai Lietuvos įmonėse ir mažinti naujo laikotarpio investicijų kuriamą administracinę naštą įmonėms. Prioritetinės ESIF investicijų sritys naujuoju laikotarpiu:

- Finansinės paskatos technologijų atnaujinimui „Pramonė 4.0“ aktualiose didelio poveikio technologijų srityse (robotika, daiktų internetas pramonėje, 3D gamyba ir kt.), prioritetą teikiant MVĮ regionuose.
- Siekiant stiprinti eksportuojančių Lietuvos įmonių prekės ženklus, vertę kuriančius procesus, skatinti investicijas į prekės ženklų, procesų ir verslo modelių inovacijas.

Ekoinovacijų skatinimo priemonių intervencijų logika

Šaltinis: „Visionary Analytics“, remiantis 2014–2020 m. Veiksmų programa.

Ekoinovacijų poreikis yra pagrįstas – Lietuva patenka tarp vidutiniškai ekoinovacijas diegiančių valstybių, tačiau priemonių paklausa yra žema. Lietuvos įmonėms šiuo metu aktualesnės greičiau atsiperkančios investicijos į produktyvumo didinimą.

Rekomendacijos

- Vykdyti šviečiamąją veiklą įmonėms apie ekologines inovacijas ir jų naudą (EIMIN ir LVPA šiuo metu tokia veikla užsiima, veiklas reikia tęsti).
- Sudaryti kitas paskatas ekoinovacijoms diegti, pvz., mokesťines.

Priemonių išteklių pakankamumas

Daugumą projektų vykdytojų dabartinis finansavimo dydis ir intensyvumas tenkina. Dabartiniai finansavimo intensyvumai iš esmės sutampa su privačių išlaidų riba, nuo kurios apklausos respondentų nuomone projektų nebeapsimokėtų įgyvendinti (44-55 proc.). Naujame finansavimo laikotarpyje gali didėti reikalavimus pareiškėjų lėšų projekte dalis. Didesnius projektus (ypač infrastruktūros modernizavimą) finansuojančiose subsidijų priemonėse reikalavimas prisidėti didesniu procentu nuosavų lėšų nėra ypatinga grėsmė priemonių patrauklumui. Kita vertus, rengiantis naujam laikotarpiui, verta įvertinti, kur subsidijomis finansuojamus projektus būtų galima finansuoti per finansines priemones, siekiant didesnio investicijų efektyvumo ir sverto efekto. Tuo tarpu priemonėse, nukreiptose į pradedantį ir naują verslą, viešųjų lėšų finansavimo intensyvumas turėtų būti santykinai didesnis nei brandžių įmonių atveju (tačiau nebūtinai didesnis absoliučia reikšme už dabartinėse priemonėse nustatytą finansavimo intensyvumą), nes žemas viešųjų lėšų finansavimo intensyvumas tokioms įmonėms užkirstų kelią dalyvauti priemonėse.

Rekomendacija

Siekiant mažinti administracinę našumą verslui, įvairios priemonės gali būti integruotos į kompleksines priemones verslui (technologijų atnaujinimas būtų papildomas netechnologinių inovacijų diegimu), kompleksinėms veikloms finansuoti gali būti teikiamos investicijos pagal vieną finansinę priemonę (viena paskola padengti technologinių ir netechnologinių inovacijų diegimo veiklas). Tik gyvybingų įmonių finansavimą padėtų užtikrinti mažesnis subsidijų finansavimo intensyvumas (bent 45–55 proc. nuosavų lėšų prie verslo konkurencingumo didinimo projektų), daliai įmonių taip pat tiktų ir tokios finansinės priemonės kaip paskolos ar garantijos.

Priemonių finansavimo formos efektyvumas

Iš administracinių kaštų perspektyvos santykinai efektyviausios priemonės – didelės vertės subsidijos, mažiausiai efektyvios – mažos vertės subsidijos. Lyginant kiek kainuoja administruoti vieną priemonei skirtą eurą, „Regio Invest LT+“ priemonė yra pigiausia – įgyvendinančiųjų institucijų sąnaudų. Palyginimui, „Verslo konsultantas LT“ priemonės vienam eurui investicijų administruoti reikia 0,03 Eur įgyvendinančiųjų institucijų sąnaudų. Visų finansinių priemonių vienam eurui investicijų administruoti reikia 0,01 Eur fondų fondo valdytojo (INVEGA) sąnaudų.

Finansinės priemonės yra efektyvesnės atsižvelgiant į gaunamas papildomas naudas. Jų efektyvumą nulemia lėšų grįžtamumo veiksnys ir pakankamas efektyvumas pritraukiant privačias lėšas. Be to, finansinės priemonės mažiau iškreipia vietinę rinką, užtikrinamas įmonių veiklos tęstinumas ir finansavimo trūkumas ekonominio ir finansinio nuosmukio laikotarpiu. Finansinės priemonės, ypač rizikos kapitalo fondai, teikia mentorystę, kuri taip pat ženkliai prisideda prie įmonės konkurencingumo.

Priemonių finansavimo formos efektyvumas turėtų būti interpretuojamas atsižvelgiant į finansavimo formos tinkamumą tikslinių grupių poreikiams. Standartizuotas subsidijų administravimas leidžia finansavimą suteikti didesniams kiekiui (šimtams ar tūkstančiams) pareiškėjų. Paskolų ir garantijų priemonės yra efektyviausios finansinės priemonės iš administracinių kaštų perspektyvos – didžiąją dalį reikalingų veiksmų padaro finansų tarpininkai (pavyzdžiui, patys užregistruoja de minimis pagalbą įmonėms). Tuo tarpu rizikos kapitalo fondai pagal savo dizainą investuoja į gerokai mažesnį skaičių įmonių – nuo 10 (plėtros fondų atveju) iki 45 įmonių (akceleravimo fondų atveju), priklausomai nuo fondo paskirties ir dydžio. rizikos kapitalo fondų priemonės yra labiau tinkamos startuoliams, kuriems naudingos priemonės, padedančios susimąžinti įmonės „mirties“ riziką. O vidutinio dydžio įmonėms stinga ne investicijų, o gebėjimo įsitvirtinti rinkose ir parduoti konkurencingą produktą (prekę ar paslaugą).

Strateginis siūlymas

Naujuoju laikotarpiu finansinių priemonių lėšų, skirtų SVV konkurencingumo finansinėms priemonėms, dalį siūloma didinti. Pavyzdžiui, startuolius reikėtų finansuoti daugiausia rizikos kapitalo priemonėmis, paskolas ir dalines garantijas nukreipti į brandžias įmones (stambios paskolos yra netinkamos naujam verslui, neturinčiam užstato; tokiam verslui tinkami mikrokreditai).

Nors priemonių įgyvendinimo tobulinimui institucijos skiria daug dėmesio, **administracinė našta (ypač projektų atrankos etape) išlieka tobulintinu trūkumu.** Galimybių tobulinti priemonių įgyvendinimą dar yra: paraiškos teikimo procedūra turėtų būti dar paprastesnė – tai ypač aktualu subsidijas teikiančioms priemonėms (už paraiškos formą atsakinga Finansų ministerija), būtina trumpinti paraiškų atrankos trukmę, projektų atrankos ir vertinimo procesą palengvintų supaprastinti projektų atrankos kriterijai, lengvai suprantama kalba išdėstytos priemonės sąlygos, nedviprasmiški, be erdvės atitikties interpretacijai kriterijai.

Strateginiai siūlymai ir rekomendacijos

- Peržiūrėti paslaugų principus, nuo priemonių administravimo pereinant prie aukštos pridėtinės vertės verslo vystymo pagal brandą ir augimo etapus. Nauju laikotarpiu siūloma stambinti priemones, jas įgyvendinti kompleksiskai, diegti hibridines priemones. Vienam projektui finansuoti derinti skirtingas finansavimo formas – pavyzdžiui, 20 procentų finansavimo teikti negrąžinamos subsidijos forma, likusią dalį įmonė turėtų gauti bankų paskolos būdu, tačiau jai suteikti ir dalinę valstybinę garantiją ar palūkanų kompensavimą (jei tai leis ES reglamentai).
- Įmonėms geriau susiorientuoti tarp esamų priemonių dar šiuo programavimo laikotarpiu galėtų padėti administravimo sistemos pokyčiai: nuoseklesnis priemonių planavimas (kvietimų planai aiškūs iš anksto, kiek įmanoma ilgesniam laikotarpiui, nukrypimai nuo kvietimų grafiko – kuo mažesni); interneto portale patogiai ir interaktyviai pateiktas priemonių „žemėlapis“.
- Administracinė našta pareiškėjui sutrumpėtų, jeigu MVĮ galėtų kreiptis į verslo agentūrą su viena paraiška, jai būtų priskiriamas mentorius ir toliau įmonė nukreipiama į tuos šalfinius, kurie jai tinkamiausi. Tokiu atveju detalūs MVĮ finansinį stabilumą, verslo planą ir kt. pagrindžiantys dokumentai būtų teikiami tik vieną kartą.
- Tobulinti startuolių paraiškų atrankos tvarką – paraiškos galėtų būti atrenkamos profesionalių mentorių komandos, taikant kokybinį paraiškų vertinimą, kviečiant pareiškėjus pristatyti idėją. Taikyti „piltuvėlio“ principą – pavyzdžiui, gyvam pristatymui kviešti visas rizikingiausias arba konkurencingiausias paraiškas.

Priemonių poveikis

Priemonių tikėtino papildomumo (pridėtinės vertės) apibendrinimas

	Indėlio: priemonės skatina naujas verslo investicijas	Produktų: be priemonių planuoti projektai ir jų produktai nebūtų sukurti	Elgsenos: priemonės skatina naują verslo elgseną (verslumą, eksportą, partnerystes, kt.)	Rezultatų: priemonės turi poveikį konkurencingumo rodikliams
Verslumo skatinimo priemonės	Aukštas	Vidutinis-aukštas	Vidutinis-aukštas	Vidutinis (grynojo poveikio kol kas nerasta, bet jis gali pasireikšti vėliau)
Tarptautiškumo skatinimo priemonės	Vidutinis-aukštas	Vidutinis-aukštas	Vidutinis-aukštas (rastas grynas poveikis)	Vidutinis-žemas (grynojo poveikio įrodymų nerasta)
Produktyvumo skatinimo priemonės	Aukštas	Vidutinis-aukštas	Vidutinis	Aukštas (rastas grynas poveikis)
Ekoinovacijų skatinimo priemonės	Aukštas	Vidutinis-aukštas	Vidutinis	Vidutinis-žemas

Šaltinis: „Visionary Analytics“. Pastaba: dėl įvairių kontrafaktinio poveikio vertinimo rizikų ir apribojimų visas išvadas reikėtų vertinti atsargiai, ir atnaujinti grynojo poveikio įrodymus priemonėms baigiantis / pasibaigus.

Siektina verslumo lygio (Veiksmų programos 3.1.1 uždavinio rezultato rodiklis) rodiklio reikšmė viršyta jau 2012 m., dar net neprasidėjus priemonių įgyvendinimui. Didelę įtaką verslumo lygio augimui šiuo laikotarpiu turėjo išoriniai veiksniai (po krizės ženkliai pagerėjusi ekonominė situacija, mažėjantis gyventojų skaičius, dirbtinai iškreipiantis santykinį gyventojų skaičiui verslumo lygio rodiklį). Tačiau verslumo skatinimo priemonės padės pagerinti sąlygas naujo verslo kūrimui ir tam turės ilgalaikį poveikį. Prie to daugiausia prisidės finansinės priemonės, ypač rizikos kapitalo fondai, kurie padės formuoti naujo verslo kūrimui palankią įmonių ir investuotojų elgseną. Didelės investicijų sumos, kurias planuojama investuoti, derinamos su investuotojų mentoryste, turėtų turėti ilgalaikį poveikį investicijas gavusių įmonių gyvybingumui ir plėtrai. Tačiau uždavinio priemonėmis nėra skiriamas pakankamas dėmesys startuolių tikslinei grupei, ypač idėjų generavimo etape. Įrodymų dėl sukuriamų startuolių gyvybingumo taip pat kol kas nėra.

Tarptautiškumo skatinimo priemonės šiek tiek prisidės prie konkurencingų gaminių eksporto skatinimo ir įmonių įsitraukimo į tarptautines tinklų grandines, suteikdamos tam pirminį impulsą per naujų kontaktų užmezgimą (pavyzdžiui, rastas priemonės „Naujos galimybės LT“ nestiprus grynas poveikis naujų kontaktų su tarptautiniais prekybos partneriais užmezgimui ir naujų prekybos sutarčių sudarymui). Didžioji dalis priemonių finansuoja vienkartinės veiklas, kurios tik netiesiogiai prisideda prie įmonių eksporto augimo, tiesioginio poveikio eksportui nesitikima, todėl **tarptautiškumo skatinimo priemonių poveikio tvarumas abejotinas** (minėtoms vienkartinėms veikloms skirta pusė viso uždavinio lėšų). Priemonės yra pernelyg smulkios, kad turėtų poveikį Veiksmų programos 3.2.1 uždavinio rezultato rodikliui „MVĮ lietuviškos kilmės prekių eksporto dalis nuo BVP“, kuris stipriai priklauso nuo bendros ekonominės situacijos Lietuvoje ir pasaulyje. Klasteriams skirtų investicijų tvarumas taip pat ribotas – dauguma klasterių neišsilaikytų be viešosios paramos.

Produktyvumo skatinimo priemonės turės didžiausią poveikį MVĮ konkurencingumo rodikliams. Priemonės „E-verslas“ kontrafaktinio poveikio vertinimo rezultatai rodo, kad priemonė turi teigiamą, nors kol kas nedidelį, poveikį vidutiniam įmonių darbo užmokesčiui (+66 Eur po projekto pabaigos). Ši priemonė suteikia vidutinio dydžio investicijas, tad tikėtina, kad didesnes investicijas suteikusios priemonės taip pat turėtų poveikį įmonių konkurencingumo rodikliams. Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis, sukurta MVĮ, tenkanti vienam darbuotojui (Veiksmų programos 3.3.1 uždavinio rezultato rodiklis), stabiliai auga nuo 2011 m., 2016 m. pasiekta 90 proc. siektinos rodiklio reikšmės. **Produktyvumo skatinimo priemonės turi potencialą prisidėti ne tik prie šio rodiklio pokyčio, bet ir prie regionų produktyvumo sanglaudos. Tikėtinas ilgalaikis produktyvumo skatinimo priemonių poveikis** – beveik visi finansavimą gavę apklaustos respondentai teigia, kad ketina po projekto savo nuosavomis lėšomis tęsti projekto metu pradėtą veiklą. Poveikio tvarumą turėtų užtikrinti didelės kai kurių priemonių investicijų sumos į vieną įmonę (pavyzdžiui, „Regio Invest LT+“, „Pramonės skaitmeninimas LT“, „Regio potencialas LT“) ir apčiuopiami investicijomis sukurti rezultatai.

Ekoinovacijų priemonių poveikiui (ir persiliejinimo efektams) pasireikšti stinga kritinės masės įmonių, suprantančių ekoinovacijų naudą. Įvertinus žemą paklausą priemonėms, mažai tikėtina, kad siektina rodiklio „Įmonių, diegusių aplinkosaugos inovacijas, dalis“ reikšmė bus pasiekta – šio Veiksmų programos 3.2.2 uždavinio rezultato rodiklio įvertis nuo 2012–2014 iki 2014–2016 m. krito daugiau negu dvigubai. **Ekoinovacijų skatinimo priemonės turi potencialą turėti ilgalaikį poveikį, tačiau kol kas tikėtinas poveikis tik trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu.** Maža priemonių paklausa nagrinėtu laikotarpiu rodo, kad verslas dar nėra pasirengęs proveržiui ekoinovacijų srityje – įmonėms trūksta informacijos apie ekoinovacijų naudą ir galimybes, išorinių paskatų jas diegti bei kritinės masės įmonių, diegiančių ekoinovacijas. Labai mažai apklaustos respondentų 3 uždavinio priemonių nurodė siekį ateityje investuoti į ekoinovacijas. Santykinai žemesnis šių priemonių patrauklumas atitinka Lietuvos MVĮ absorbcinius gebėjimus. Mažėjant finansiniam intensyvumui, priemonių patrauklumas dar sumažėtų, ypač regionuose, ir ypač keičiantis ekonominiam ciklui (mažėjant ekonominiam augimui ar pasireiškiant ekonominio sąstingio elementams). Svarstytinis alternatyvos subsidijų priemonėms (pavyzdžiui, mokesstinės lengvatos).

Didžiausią pridėtinę vertę kuria šios priemonės:

1. „Verslumas FP“, ypač rizikos kapitalo fondai – kuria didžiausią pridėtinę vertę tiek verslumo uždavinio, tiek viso prioriteto atžvilgiu. Priemonė sprendžia vieną pagrindinių SVV iššūkių – nepakankama prieiga prie finansinių išteklių. Stebint sėkmingą rizikos kapitalo fondų įgyvendinimo startą, tikėtina, kad fondų gausa skatins investavimo kultūros vystymąsi Lietuvoje. Rizikos kapitalo fondai privalės investuoti dalį lėšų į naujai įsteigtas įmones ir taip

prisidės prie naujų, gyvybingų SVV steigimo. Likusi dalis investicijų skatins sparčią SVV plėtrą ir veiklos rodiklių gerėjimą – rizikos kapitalo valdytojai suteikia daug nefinansinės naudos įmonei: perduoda verslo valdymo žinias, padeda formuoti tinkamą verslo plėtros strategiją, gerina įmonės reputaciją ir patikimumą.

2. Dauguma produktyvumo skatinimo priemonių – „Regio Invest LT“, „DPT pramonei LT+“, „E-verslas LT“, „Procesas LT“, „Dizainas LT“, „Regio potencialas“, „Pramonės skaitmeninimas LT“ (šio uždavinio finansinės priemonės bei „Dalinis palūkanų kompensavimas“ turi mažesnę pridėtinę vertę ekonomikos pakilimo metu);
3. „Naujos galimybės LT“ ir „Expo sertifikatas LT“ – sąlyginė didžiausia pridėtinė vertė skatinant naujus kontaktus su prekybos partneriais;
4. „Eco-inovacijos LT+“ – sąlyginė didžiausia pridėtinė vertė ekoinovacijų skatinimo priemonių atžvilgiu (technologinių inovacijų finansavimui rinkoje nėra alternatyvų šiai priemonei).

Menką pridėtinę vertę kuria priemonės „Verslo konsultantas LT“, „Expo konsultantas LT“ ir „Eco-konsultantas LT“. Konsultacijoms skirtų priemonių dizainas vertinamas kaip netinkamas: sudėtinga užkirsti kelią lėšų švaistymui, neužtikrinamas konsultacijų tęstinumas, konsultacijų kokybė ir poveikis abejotinas.

Rekomendacija

Dėl neefektyvaus konsultacijų įgyvendinimo, siūloma atsisakyti ESIF investicijomis finansuojamų konsultacijų priemonių arba iš esmės keisti jų dizainą. Alternatyvos:

- Fiksuotų kaštų principu įgyvendinti tik itin specializuotų konsultacijų priemones, jeigu jos reikalingos (pavyzdžiui, teisinės konsultacijos dėl intelektinės nuosavybės).
- Bendro pobūdžio konsultacijoms (kaip steigti verslą) – vaizdo konsultacijos (tinkamiausias finansavimo šaltinis – valstybės biudžeto lėšos).
- Verslo konsultavimą integruoti į kitas priemones, taip užtikrinant didesnę jų aktualumą ir sprendžiant esamus kokybės bei poveikio trūkumus.
- Plėsti paslaugų spektrą, pavyzdžiui, didinant mentorystės paslaugų apimtį, suteikiant galimybes pritraukti konsultantų (taip pat mentorių, įmonių valdybų narių) iš užsienio, ypač eksporto konsultacijoms.

Kadangi šio laikotarpio patirtis rodo, kad ERPF lėšomis nepavyksta sukurti patrauklios konsultavimo schemas (priemonių administravimas brangus, lėšos nėra investuojamos efektyviai, neturi ilgalaikio poveikio), o šalies ekosistemai jos yra būtinos, tai turėtų vykti rinkos sąlygomis (idealiu atveju – privačiomis lėšomis) arba lengvatinėmis sąlygomis, padedant valstybės biudžeto lėšomis.

Verslo konkurencingumo skatinimo poreikiai 2021–2027

Siekiant kurti ateities ekonomiką Lietuvoje, naujo laikotarpio SVV augimą ir konkurencingumą skatinančios intervencijos turi sumaniai atsižvelgti į šešis tarpusavyje susijusius iššūkius:

1. **Lėta struktūrinė kaita ir „vidutinių pajamų spąstai“.** Šalyje dominuoja žemą pridėtinę vertę kuriantis verslas, kurio konkurencingumas sparčiai mažėja. Eksporto struktūroje vis dar dominuoja mažiau technologijoms imlių produktų eksportas. Kaštų konkurencingumui spaudimą kuria augantis darbo užmokestis. Iššūkį sustiprina neigiamos demografinės tendencijos, kvalifikuotos darbo jėgos ir inovacijų bei investicijų stoka. Išsėmus augimo šaltinius ir neužtikrinus žiniomis grįsto augimo, ateityje Lietuvai gresia pakliūti į „vidutinių pajamų spąstus“. Naujas galimybes net ir žemos pridėtinės vertės sektoriams kuria investicijos į naujas technologijas ir pozicijų stiprinimas (angl. *upgrading*) tarptautinėse vertės grandinėse, įskaitant ir startuolių ekosistemos stiprinimą (žr. toliau).
2. **Pozicijų stiprinimas tarptautinėse vertės grandinėse (TVG).** Įsitraukimas į TVG ir pozicijų jose stiprinimas užtikrina prieigą prie rinkos, žinių ir technologijų, kuria paskatas modernizuotis, kelti darbuotojų kvalifikaciją, kurti aukštesnę pridėtinę vertės produktus ir darbo vietas. Nedidelėms, iškastinių resursų neturinčioms šalims kaip Lietuva ženklus įsitraukimas į tarptautinę rinką yra vienintelis kelias pažangai. Lietuvos ekonomikos struktūroje, palyginti su ES-28, pramonė sudaro gerokai didesnę svorį (apie 20 proc. BVP), apie 60 proc. produkcijos yra eksportuojama. Tačiau dauguma Lietuvos įmonių dirba mažiausiai pelningose pridėtinės vertės kūrimo grandyse: yra žaliavų tiekėjos, gamina ar eksportuoja tarpines produktų dalis ar tiesiog yra didelių kompanijų užsakymų vykdytojos.

Rekomendacija

Technologijų tiltų priemonės, kryptingai vystant ryšius pasirinktose fikslinėse rinkose su strateginiais partneriais, kuriant žinias apie TVG, atliekant išsamią TVG analizę ir plėtros prognozes, apimančias ir konkrečių TVG dalyvių (tiekėjų, galutinių produktų kūrėjų) analizę, suteikiant įmonėms prieigą prie šios informacijos. Taip pat šios žinios galėtų būti naudojamos priimančioms sprendimams dėl įsitraukimo į TVG ir klasterius finansavimo. Žinių kūrimą gali atlikti „Versli Lietuva“ (priemonės „Tarpautiškumas LT“ tąsa), sektorių asociacijos arba klasteriai.

3. **Pramonė 4.0 ir ateities technologijos.** Naujos technologijos sukuria prielaidas ženkliam veiklos lankstumo augimui ir leidžia pasiekti aukštą produktyvumo lygį. Kai kuriais duomenimis, iki 50 proc. gamybos įrangos turi būti pakeista iki 2025 m. Nors Lietuvos įmonių rezultatai integruojant kai kurias skaitmenines technologijas yra aukštesni už ES vidurkį, įmonių investicijų į modernizavimą mastas dar nėra pakankamas. Tik 24 proc. įmonių planuoja investicijas į „Pramonė 4.0“ technologijas.
4. **Globaliu mastu konkurencingų startuolių ekosistemos.** Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje sukurta palanki verslo aplinka, tačiau Lietuvos startuolių ekosistema Europos kontekste nėra laikoma reikšminga. Startuolių skaičius Lietuvoje auga, tačiau investicijų į tarptautiniu mastu konkurencingus technologinius startuolius vis dar trūksta. Kol kas potencialiems investuotojams stinga drąsos ir žinių investuoti į startuolius idėjos (angl. *concept*) etape. ES SF lėšomis finansuoti įvairūs rizikos kapitalai, tačiau jų tarpusavio suderinamumas ir efektyvumas turi būti tobulinamas, ypač ankstyvosiose startuolių vystymosi fazėse, derinant su „minkštosiomis“ priemonėmis.

Dabartiniai fondai susiduria su tęstinumo problema – pertrūkais dėl ES programavimo periodų sandūros. Lietuvoje kol kas neišaugintas nei vienas „vienaragis“ (angl. *unicorn*). Atėjus plėtros etapui, globaliai veikiančių startuolių išėjimas iš šalies yra neišvengiamas, tad itin svarbu skatinti įmones Lietuvoje palikti bent dalį savo operacijų kuo ilgesniam laikui, kartu gerinant prieigą prie fikslinių rinkų ir tarptautinių kapitalo fondų.

Strateginiai siūlymai ir rekomendacijos

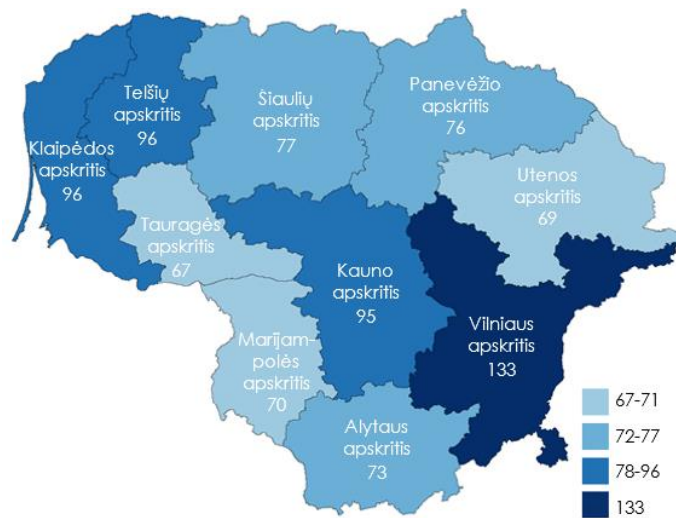
- Verslo augimo skatinimo prioritetai turėtų keistis, prioritetą skiriant didelio poveikio ir globaliai veikiančių startuolių ekosistemų vystymui, tokių startuolių pritraukimui iš viso pasaulio, lietuviškų startuolių kūrimui, augimui ir išlaikymui. Vis dar išlieka aktualu gerinti reguliacinę aplinką. Tai labiau siejasi ne tik su ES fondų priemonėmis, bet ir sisteminiiais pokyčiais, kurie gali padidinti ES investicijų teigiamą poveikį: aplinkos steigti verslui subjektams iš kitų šalių gerinimas, darbuotojų prieinamumo gerinimas diegiant standartus ir nefinansines priemones (tokias kaip *Start-up viza*, *Start-up Employee Visa*), siekiant kurti naujas nišas pažangiųjų technologijų srityse ir pritraukti globalius startuolius iš viso pasaulio.
- Užtikrinti gerą rizikos kapitalo fondų kvietimų dizainą, kad vienas startuolis galėtų kreiptis į reikiamus fondus visais vystymosi etapais. Svarbu užtikrinti, kad 2021–2023 metais nebūtų finansavimo „duobės“, kaip atsitiko pereinamuoju 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. laikotarpiu. Rizikos kapitalo fondų startas turėtų atsižvelgti į didžiausius startuolių finansavimo poreikius, taip pat jų gyvybingumo užtikrinimą (ne tik steigimą).
- Didinti prieinamumą įmonėms prie kitose šalyse esančio rizikos kapitalo, akceleravimo programų (pavyzdžiui, sukurti priemonę, kuria startuoliams būtų dengiama dalis dalyvavimo užsienio akceleravimo programoje išlaidų, su sąlyga tam tikrą laiką po to verslą vystyti ne užsienyje, o Lietuvoje).
- Kurti paskatas į globalias rinkas orientuotiems startuoliams likti veikti Lietuvoje. Ši problema aktuali ne tik startuoliams, suinteresuotiems perspektyvomis savo produktų plėtra, bet ir lietuviškiems rizikos kapitalo fondų valdytojams, suinteresuotiems investicijų grąža bei noru išlikti svarbiu įmonės investuotoju.

5. **Lietuvos regionų konkurencingumo sanglauda.** Regionų skirtumai išlieka dideli ir tik ryškėja. Sostinės regiono konkurencingumas net 33 proc. viršija Lietuvos vidurkį ir dvigubai Tauragės, Utenos bei Marijampolės regionų vidurkį. Ypač didelis atotrūkis pastebimas tiesioginių užsienio investicijų apimtyse. Žemiausiu produktyvumu pasižymintys regionai turi silpniausius absorbcinius pajėgumus, o labiausiai išsivystę regionai „susiurbia“ žmonių kapitalą ir investicijas. Lietuvos konkurencingumo stiprinimas neatsiejamas nuo investicijų pritraukimo į regionus ir jų plėtros strategijų „perkrovimo“.

Strateginiai siūlymai ir rekomendacijos

- Siekiant didinti Lietuvos konkurencingumą, itin svarbu atgaivinti regionus, užtikrinant investicijų pritraukimo į regionus ir jų plėtros strategijų „perkrovimą“. Taip pat 2021–2027 m. ES investicijų programavimo laikotarpiu reikėtų tinkamai išnaudoti 5 politikos tikslu „Piliečiams artimesnė Lietuva“ teikiamas galimybes kompleksinėms regionų vystymo programoms.
- Kompleksiškas jaunimo verslumo ir kūrybiškumo įgūdžių ugdymas („minkštosios“ mokymų, talentų konkursų programos, orientuotos į ne miestų savivaldybes, apdovanojimai ir prizai jaunesiems verslininkams, verslumo įgūdžių integravimas į bendrąjį ugdymą ir aukštąjį mokslą). Įgyvendinant šią veiklą bendradarbiauti su ŠMSM ir SADM, atsakingomis už ESF finansuojamas priemones.
- Bendradarbiavimas spiečių regionuose tinklo plėtra, jų valdymo perdavimas rinkos dalyviams ar savivaldybėms.

Lietuvos regionų konkurencingumo žemėlapis

Šaltinis: „Visionary Analytics“

6. **Priklausomybės nuo struktūrinių fondų mažinimas.** Pasitelkdama ES struktūrinių fondų investicijas Lietuva jau įgyvendina nemažai SVV skirtų finansinių priemonių, didinančių prieigą prie finansavimo, ir siekia dar labiau diversifikuoti verslo finansavimo šaltinius. Kai kurie anksčiau atlikti vertinimai pabrėžė, kad ne visos subsidijų priemonės turi aiškią pridėtinę vertę, jos kuria didelę administracinę našta ir formuoja „subsidijų kultūrą“ – finansuojamos nuo viešųjų lėšų priklausomos organizacijos ar ištisi sub-sektorai. Šis vertinimas taip pat pagrindžia, kad subsidijų administracinė našta yra ištis per aukštą. Naujame laikotarpyje siekiama dar labiau mažinti priklausomybę nuo ES struktūrinių fondų subsidijų, pereinant prie finansinių priemonių ir reinvestuojamų lėšų. Tai rekomenduoja ir Europos Komisija naujuoju laikotarpiu.

Ką svarbiausia žinoti siekiant pasirengti naujam 2021-2027 m. laikotarpiui?

Pagal pakeistą ES fondų lėšų paskirstymo šalims narėms metodiką, **Lietuvai Sanglaudos politikos lėšos turėtų mažėti beveik ketvirtadaliu.** Gautos lėšos bei jų pasiskirstymas tarp naujos veiksmų programos penkių politikos tikslų priklausys ir nuo nacionalinio apsisprendimo, ar lėšas programuoti Lietuvai kaip vienam NUTS-2 regionui, ar atskirai dviem – Sostinės ir Vidurio ir vakarų – regionams. Pirmuoju atveju Lietuva kaip vienas NUTS-2 regionas būtų priskirta pereinamojo regiono kategorijai. Atsižvelgiant į reglamentų projektuose pateiktas ES fondų lėšų koncentravimo taisykles, matyti, kad nors ES fondų finansavimas mažės, tačiau **dėl nacionalinio įnašo dalies didinimo, tiems patiems prioritetams įgyvendinti bus sutekta panaši finansavimo suma kaip ir 2014–2020 m. VP įgyvendinimui.** Lietuvos kaip dviejų regionų atveju ES fondų lėšų programavimas Lietuvoje dviejų NUTS-2 regionų pagrindu bendros šaliai tenkančios ES fondų lėšų sumos nepadidintų, tačiau toks sprendimas būtų naudingas dėl lankstesnių ES fondų lėšų koncentravimo nuostatų ir mažesnio nacionalinio indėlio Vidurio ir vakarų regionui. Vis tik reikėtų įvertinti ir praradimus Sostinės regione, kuris pasižymi dideliais socialiniais-ekonomineis skirtumais tarp atskirų savivaldybių. Nors naujame laikotarpyje bendras ES lėšų finansavimas mažės, dėl lėšų koncentravimo taisyklės 1 politikos tikslo uždavinių finansavimas nebus reikšmingai mažesnis nei dabartiniame laikotarpyje (šiam politikos tikslui naujuoju laikotarpiu bus skiriamas didžiausias dėmesys). Be to, didžiojoje dalyje šio laikotarpio verslui skirtų priemonių jau buvo reikalaujama prisidėti gerokai daugiau nei 15 proc. nuosavų lėšų. Viena didesnių rizikų, galinti sumažinti poveikį, pasireiškė, jei bus nuspręsta investuoti į MTEPI ir skaitmeninio infrastruktūras (įsk. sparčiojo plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą). Tokios priemonės ir projektai reikalauja didžiulių investicijų, kurios tokiu atveju būtų skirstomos kitų 1 politikos tikslo intervencijų biudžetų sąskaita. Poveikis SVV ir žmogiškųjų išteklių konkurencingumui labiausiai priklausys nuo naujame laikotarpyje pasirinktų priemonių ir jų įgyvendinimo (t.y. ne nuo investicijų kiekio, o nuo jų kokybės).